

PODIUM

'Turning, Turning' in Campo Gent

DE STRIJD TUSSEN VORM AANBRENGEN EN CONTROLE VERLIEZEN

In de voorstelling 'Turning, Turning' stelt kunstenaar Sarah Vanhee zich vragen over ons denken. Hoe geven we onszelf vorm in en door taal? Wat gebeurt er als je sneller praat dan denkt? Hoe kan je verwoorden wat er zich écht in je hoofd afspeelt? Vanhee is niet op zoek naar antwoorden, maar benadert hett thema vanuit verschillende invalshoeken. Een gesprek.

Julie RODEYNS

Je gaf 'Turning, Turning' de ondertitel 'a choreography of thoughts' mee. Hoe moet ik dat begrijpen? Wat krijgen we op het podium te zien? Een 'compositie' van uitgesproken gedachten? Sarah Vanhee: "Een choreografie impliceert dans, beweging. Spreken kan je zien als een constante stroom van beweging. De performers op het podium geef ik de opdracht om alles uit te spreken wat in hun hoofd opkomt, en indien mogelijk sneller dan ze denken. Wanneer je praat, gaat er onbewust heel wat in je om dat je niet communiceert: beelden die naar boven komen, gedachten die je niet uitspreekt, ... We trinden ons om voortdurend tussen deze verschillende bewustlagen te switchen. Op scene zie je mensen dus heel erg intensief spreken. Ze proberen

spreken wat in hun hoofd opkomt, en indien mogelijk sneller dan ze denken. Wanneer je praat, gaat er onbewust heel wat in je om dat je niet communiceert: beelden die naar boven komen, gedachten die je niet uitspreekt, ... We trinden ons om voortdurend tussen deze verschillende bewustlagen te switchen. Op scene zie je mensen dus heel erg intensief spreken. Ze proberen

hun spreken te structureren en tegelijk worden ze door de woorden die ze uitspreken gestructureerd. De voortdurende strijd tussen enerzijds vorm in je spreken proberen aan te brengen en anderzijds de controle verliezen wanneer betekenis het overneemt: dat is wat ik wil tonen."

Waarom wou je hierrond werken?

Vanhee: "Ik werd geprikkeld door mijn ervaring met dans en theater. Persoonlijk houd ik niet van theater waar de tekst duidelijk is ingestudeerd. Wat gaat er ondertussen echt om in een acteur? Deze speelse gedachte bracht mij tot een experiment, waarin ik mijzelf uitdaagde om in een solo alles te zeggen wat ik dacht. Ik liep tegen vragen aan, die ik graag verder wou onderzoeken."

Als je spreekt, spreek je altijd tegen iemand die je spreken ook beïnvloedt, net zoals je als performer beïnvloed wordt door de reacties van een publiek. Hoe ga je daarmee om?

Vanhee: "In 'Turning Turning' zien de performers het publiek niet. Als dat wel zo was, dan zou het enkel daarover gaan. Het was meer mijn doel om de individuele gedachtenwereld van de performers bloot te leggen. Niettemin zegt 'Turning Turning' natuurlijk ook heel wat over het performen in het hier en nu. Dat raakt aan het theater, maar gaat voor mij ook over onze tijd. Alles gaat altijd steeds sneller, we kijken enkel vooruit, niet meer achteruit, als individu moet je je voortdurend transformeren en steeds opnieuw manifesteren. Via diverse media krijgen wij bovendien elke dag onbewust een stroom aan informatie

aangereikt. Onze oefening toont dat wat de performers zeggen, niet altijd even origineel is maar juist schatplichtig is aan wat die massa-media produceren. Elke tijd heeft zijn eigen woorden en vormen van spreken. Zo bekeken toont 'Turning turning' ook het bewustzijn van onze tijd."

'Turning Turning' lijkt te verwijzen naar iets circulair. Wat is het verhaal achter die titel?

Vanhee: "Voor de titel liet ik mij inspireren door het boek 'The infinite conversation' van de Franse schrijver-filosof Maurice Blanchot, die schrijft dat zoeken gelijk is aan vinden. Het gaat voor hem om eenzelfde vloeiende, draaiende beweging, die anders is dan wanneer je recht op je doel afgaat. Ik wou geen antwoorden zoeken, maar eerder om het onderwerp heen cirkelen en de paradox inherent aan elk spreken belichamen."

In de voorstelling laat je ook experts aan het woord.

Vanhee: "Zij praten over het praten, interpreteren het interpreteren en voegen dus een meta-laag toe. Het is interessant hoe ze elk hun eigen benadering en mening hebben, die ik naast elkaar laat staan. Tegelijk zie je hoe ze ook zelf met hun eigen denken omgaan. Daarin tonen ze zich even kwetsbaar als de performers. Bij sommigen is het duidelijk dat ze herhalen wat ze al honderd keer eerder vertelden, anderen zie je echt denken, waarbij ze zichzelf soms vast rijden of tegenspreken."

Sarah Vanhee, 'Turning, Turning (a choreography of thoughts)', een coproductie van CAMPO (Be) en Frascati Producties (NL). Te zien van 20 tot 22 oktober in Campo nieuwpoort, Nieuwpoort 31-35, Gent. www.campo.nu

'Playground' in STUK en M Leuven

DE BESTE CONTEXT VOOR ELK WERK

Kunstencentrum STUK trekt al langer aan de kar en nu springt ook M Leuven mee op de wagen: onder de noemer 'Playground' tonen beide kunstorganisaties samen een boeiende selectie van wat zich afspeelt in het steeds breder uitdeinende tussenveld tussen podium- en beeldende kunst.

Julie RODEYNS

Werk dat aansluit bij zowel podium als bij beeldende kunst of dat de parameters van beide disciplines door elkaar klutst: de tendens is niet nieuw en het aantal voorbeelden is niet gering. Neem

bijvoorbeeld de Nederlandse beeldend kunstenaar Hedwig Houben, die in de lecture-performance 'Six possibilities for a sculpture IV' het maken van een sculptuur onderzoekt als een in wezen erg fysiek proces. Of de Israëliëse Mika Rottenberg, van wie M Leuven in een overzichtstentoonstelling zeven videowerken toont. Net zoals in de podiumkunsten bepaalt Rottenberg bewust de plaatsing van de toeschouwer. Je kijkt naar haar werk vanuit een 'kijkmachine': een installatie die jou in een bepaalde houding dwingt. Zo trekt ze het fysieke aspect van haar video's, waarin ze vaak vrouwen toont die hun lichaam als productiemachine gebruiken, door tot in de kijkervaring. Andere kunstenaars willen een verhaal vertellen dat niet enkel performatief maar ook visueel boeiend is, of omgekeerd een bepaalde tijd uitkeren om een beeld op verhaal te laten komen. De Amerikaanse Ellie Ga neemt voor 'The Fortunetellers' bijvoorbeeld een uur de tijd om live een collage te maken uit beelden die ze meenam van haar deelname aan een wetenschappelijke expeditie naar de Noordpool.

Moet dit nu onder beeldende kunst of toch maar onder podium? Hoort het werk thuis in een museum of een theaterzaal? Het zijn geen onperthante vragen. De context waarbinnen je een werk presenteert, beïnvloedt de kwaliteiten van het werk en de interpretatie van de toeschouwer. Een voorbeeld. De 'spelen' die het kunstenaarsduo Wannes Goetschalckx en Ruben Kindermans samen ontwikkelen, hebben het toeval van een onvoorzien ontmoeting nodig om helemaal tot hun recht te komen. Zij verbinden de poëtisch-sculpturale kwaliteit van hun 'spelgerief' aan de absurde humor van hun ogenschijnlijk banale of zinloze handelingen. Doordat je de spelregels achter hun gedrag wilt achterhalen, prikkelt hun werk je om langer te verwijlen waar je niet van plan was te blijven staan. Maar de keren dat wij het tweetal aan het werk zagen, was dat telkens in de context van een podiumfestival, waar je als toeschouwer uitgenodigd wordt om je op een bepaald tijdstip naar de locatie in kwestie te begeven. Een heel andere inzet dus. Dankzij de samenwerking met M kan 'Playground'

nu voor het eerst gewoon de beste context voor elk werk kiezen: Goetschalckx en Kindermans krijgen een platform in museum M, waar ze de argeloze museum-bezoeker kunnen verrassen met hun aanwezigheid. Omgekeerd krijgen beeldende kunstenaars die beter tot hun recht komen in een theaterzaal een plekje in kunstencentrum STUK. Mis daar zeker 'Contagious!' van Pauline Boudry en Renate Lorenz niet. Zij deden onderzoek naar epileptische dansen uit de late 19de eeuw en combineren video-materiaal van een re-enactment van dergelijke dansen in een hedendaagse club met oude foto's van psychiatrische patiënten. Tot slot: de samenwerking tussen STUK en M is niet enkel voor de kunstenaar maar ook voor de toeschouwer beter. Hoewel nog steeds een festival, loopt de hoofdtentoonstelling (rond Mika Rottenberg) in M langer door. Meer tijd dus om althans dat deel van het programma te ontdekken.

'Playground', van 3 tot 6 november in Kunstencentrum STUK, Naamsestraat 96 en Museum M, L. Vanderkelenstraat 28, Leuven, www.playgroundfestival.be.

GELUID

Aernoudt Jacobs in STUK

STILTE MAAKT GELUID

Aernoudt Jacobs is geluidskunstenaar en dit is zijn eerste overzichtstentoonstelling in STUK. 'Lauf der Lärm' brengt twee nieuwe en twee oudere werken. Samen realiseren ze kleine verschuivingen in het geluid. Ze doen luisteren naar details. Het resultaat is een subtiel geluid en een even zorgvuldig opgebouwd beeld.

Pieter VAN BOGAERT

Prominent in de zaal staat een massief werk. 'Permafrost' (2009) bestaat uit twee bakken, recipienten met gedistilleerd water dat langzaam bevriest en ontdooit. Buizen over de grond verbinden ze met een machine die ergens onzichtbaar en onhoorbaar staat opgesteld. Als de ene bak ontdooit, levert die energie voor het vriezen in de andere. Contactmicrofoons in de bakken registreren het geluid van de overgang tussen water en ijs en sturen het door naar de fijnste luidsprekers die u zich kan voorstellen: piezofilms, de grootte van een A4-blad, die aan draden rond de installatie hangen en enkel de hoogste tonen van het proces laten klinken. Zo gaat het voortdurend heen en weer in cycli van telkens drie uur. De heen en weerbeweging van 'Permafrost' krijgt een echo in de heen en weerbeweging van het publiek. Het is zo stil dat de verschillende werken amper voor interferentie zorgen. "Ik vind het altijd vreemd dat mensen teleurgesteld zijn als ze niets horen bij geluidskunst," zegt Aernoudt Jacobs. "terwijl stilte integraal deel uitmaakt van

een half uur waarin amper wat te horen is. Dat is gewoon deel van het werk."

DYNAMIEK

Momenten van stilte en van geluid wisselen af en overlappen. Het is onvoorspelbaar. Het hangt af van impulsen uit de omgeving. 'Playground G' (2005) ontstond als een installatie met een live performance van violiste Julia Eckhardt. De G-toon die ze speelde op haar instrument stuurt Jacobs door verschillende materialen die het geluid vervormen (water en ijs - toen al - of een bol klei en andere dingen). In deze installatie werkt het met opgenomen geluid. In elk object op de tafel zit een luidspreker en een microfoon. Wat u hoort is het originele geluid en het geluid zoals het object ze registreert. In een kubus staan vijftieng miniaturen. Ze produceren en vervormen geluiden van natuurlijke ruis: water, wind, krekels en andere veldopnames van Jacobs. De modulaties van de vliegwielen maakt het monotone geluid dynamisch. De dynamiek komt van de luchtverplaatsing. "Denk aan fietsen", zegt Jacobs. "Het geluid dat je daarbij wegfilt, de monotone ruis rond je hoofd, dat is wat mij interesseert. Dit geluid verandert door een actie die erop inwerkt. Op de fiets vervormt je eigen beweging de perceptie. Dat maakt het zeer persoonlijk. De bron, de basis is altijd hetzelfde, maar de luisterervaring is voor iedereen anders. Daar werk ik mee: die efemere geluiden waar het lichaam altijd iets aan toevoegt". Bewegen verandert geluid. Dat merk je als je tussen de verschillende werken loopt. Dat merk je misschien nog het meest als je de kubus instapt, waar 'Miniatuur' staat opgesteld: door een gang die voor even elk geluid lijkt op te slorpen.

ONDERZOEK

Aan elk van de processen in deze tentoonstelling gaat een onderzoek vooraf. Al deze geluiden zijn zorgvuldig geprogrammeerd. En toch klinkt het

De muziekdoozjes in 'Glaz-Maton' klinken anders op het holle STUK-logo aan de straatkant dan op de ramen in de expozaal. Ze klinken bovendien ook anders omdat ze sonore vertalingen zijn van het oog en de handgreep van individuele bezoekers. Een irislezer bepaalt de kleur van de klank; een handvat registreert je hartslag voor het ritme; de vochtigheid van de hand stuurt de pauzes tussen de noten. De doosjes worden beschermd door glazen trechters. Even fragiel en absurd als de doosjes zelf. Ze komen uit het laboratorium, maar hier zien ze eruit als antieke paviljoenen om mee te luisteren. Het minimale geluid maakt het makkelijker om de variaties in kleur en structuur te herkennen. Het klinkt bovendien zeer digitaal. Dat is een gevolg van de technologische omgeving. Want uit-

eindelijk is het zuiver mechanisch. De mechaniek van een traditioneel muziekdoozje werd zo door Jacobs bewerkt dat er telkens slechts één noot meer klinkt. "Mijn miniversie van Cages 'prepared pianos'", noemt hij het. Even bestudeerd als het sonore aspect is de visuele presentatie van deze werken. Vorm volgt functie. De torentjes van 'Miniatuur' zijn zo klein mogelijk. De irislezer van 'Glaz-Maton' past ergonomisch in de hand. De piezofilms rond 'Permafrost' lijken op een blad papier. Het zijn details die zorgen voor klare en duidelijke lijnen waarin elke afwijking onmiddellijk opvalt. Dat doet luisteren naar de stilte van geluid.

Aernoudt Jacobs 'Der Lauf der Lärm' tot 13 november in Stuk, Naamsestraat 96, Leuven. Open wo-do van 14-21u, vr-zo van 14-18u. www.stuk.be

Klara en Kunst. Maar 4 letters verschil.

We krijgen er maar niet genoeg van. Of het nu een fascinatie voor schilderkunst is, liefde voor architectuur, interesse in theater, passie voor muziek of verslaving aan literatuur. Kunst is de bestaansreden van Klara. En dat valt op. Luister maar eens naar Klara of surf naar klara.be. We kunnen het moeilijk verbergen. Het zit zelfs in onze naam. Een beetje toch.

Klara. Alles voor de kunst.

